

Секція студентів та аспірантів
«Актуальні питання інформаційно-бібліотечної сфери та
соціальних комунікацій»

УДК 025.7/.9

Безсмертна Ольга Володимирівна,

студентка факультету бібліотекознавства та інформатики

Харківської державної академії культури

пошт. адреса: ХДАК, Бурсацький узвіз, 4, м. Харків, 61057, Україна

ВНЕСОК Л.Б. ХАВКІНОЇ У СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК
БІБЛІОТЕЧНОГО ФОНДОЗНАВСТВА

Любов Борисівна Хавкіна – одна з найзначніших представників харківської бібліотечної школи. З її ім'ям пов'язаний початковий період розвитку бібліотекознавчої думки в Україні. Теоретичні дослідження, широка практична діяльність, організаторські здібності ставлять її один ряд з видатними бібліотекознавцями світу. Дуже вагомий внесок її був у сфері комплектування, організації, каталогізації та класифікації бібліотечних фондів. Ідеї Л. Б. Хавкіної залишаються прогресивними і актуальними й на теперішній час. Її творчі ідеї не тільки здобутки історії. Потрібно, щоб вони стали стимулом для розвитку бібліотечного фондознавства.

Серед різних напрямів діяльності Л. Б. Хавкіної, одним із головних було вивчення діяльності зарубіжного бібліотечного досвіду. Подорожі за кордон укріпили її демократичні погляди на бібліотечну справу, тому її роботи із «буржуазним нововведеннями» піддавалися критиці.

Любов Борисівна Хавкіна в діяльності бібліотек розрізняла такі основні функції:

- культурологічну: збереження книг від зникнення і надання їх для занять та читання

- соціально-педагогічну: використання книг для соціального виховання читачів, для з'єднання мас читачів за допомогою друкованого слова із економікою, політикою, господарством та культурним життям країни

Вона, надавала величезне значення організації спільної роботи бібліотек, пропагувала ідеї координування та кооперації бібліотек, бачила в них єдині можливі засоби до безвідмовного задоволення запитів читачів і до активного використання фондів. Також вона пропагувала й пересувні бібліотеки.

Погляди Л. Б. Хавкіної з питань теорії та методики комплектування бібліотек різних типів представляють цілком чітко оформлену систему, що охоплює всі сторони цього процесу роботи бібліотеки. Основні її положення комплектування бібліотечних фондів:

- комплектування фондів повинно бути нерозривно пов'язане із роботою бібліотеки з обслуговування читачів;

- співвідношення повноти комплектування типу бібліотеки; правильне визначення обов'язкового примірника як важливого джерела книгозабезпечення;

- в основі відбору книг повинні бути ідеологічні принципи; Л. Б. Хавкіна виступла за високо науковий та художній рівень складу фонду загальноосвітніх бібліотек;

- при комплектуванні необхідно враховувати профіль бібліотеки, повинна бути відповідність бібліотечного фонду середовищу, котре конкретна бібліотека обслуговує; відбір книг необхідно здійснювати в залежності від запитів тої частини населення, інтереси якої вона повинна задовольняти;

- основою відбору необхідної для бібліотеки літератури є бібліографія;

- склад фонду бібліотеки потребує періодичних перевірок;

- необхідна координація роботи з комплектування мережі бібліотек шляхом розподілу між ними спеціалізації та використання книг за допомогою міжбібліотечного абонементу.

Великою заслугою Л. Б. Хавкіної є активна наукова розробка та пропаганда систематичної розстановки книг. Вона ввела у практику бібліотек створені нею для російської мови авторські таблиці методом Кеттера – двозначні та тризначні. Крім цього нею були розроблені двозначні таблиці іноземними та українською мовами. Використання цих таблиць значно прискорює підбір книг за вимогами читачів та зворотну розстановку книг на полицях.

Л. Б. Хавкіна вела пропаганду стосовно відкритого доступу до фонду всемірно підкреслюючи його позитивний вплив на читачів. В цьому вона бачила засіб приближення книги до читача та прискорення видачі, а потім і «методичну цінність», можливість колективного керівництва читанням.

Також Любов Борисівна Хавкіна зробила великий внесок у розробку проблеми теорії та практики каталогізації та класифікації фондів и тим сприяла повсюдному впровадженню каталогів у практику бібліотек, підвищенню їх якості, добивалась відповідності системі каталогів типу бібліотеки та об'єму її фонду. Головні ідеї Л. Б. Хавкіної стосовно каталогізації:

- каталоги – обов'язкова приналежність усіх без виключення бібліотек;

- бібліотечні каталоги виконують дві основні функції: рекомендаційну та довідкову;

- в основу створення усіх видів каталогів повинні бути покладені єдині правила опису документів, диференціюванні в залежності від типів бібліотек та видів каталогів;

- система каталогів залежить у першу чергу від об'єму бібліотечного фонду;

- з двох каталогів – систематичного та предметного – переважним є предметний каталог, який потрібно створювати шляхом конкретної розшифровки звичного для читачів предметного покажчика до систематичного каталогу;

- найбільш раціональним видом каталогів є словниковий каталог;

- для координації та кооперація бібліотек необхідна система – зведений каталог;
- повернення друкованих каталогів у формі книги.

Таким чином, внесок Л. Б. Хавкіної доцільно вивчати на сучасному етапі розвитку фондознавства та бібліотекознавства, тому що питання які вона вивчала в свій час остаються актуальними і сьогодні.

УДК 004.32.6

Грицай Світлана Валеріївна,

Харківська державна академія культури,
аспірантка кафедри бібліотекознавства і соціальних комунікацій.

Адреса: 61007, м.Харків, вул.. Бекетова 13, кв.

Тел. (067) 795 40 87

E-mail: sv.gritsaj@gmail.com

МЕДІАПРОСТІР ЯК РЕЗУЛЬТАТ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Інформаційний простір як складна соціальна система не є застиглим конгломератом, він розвивається і еволюціонує разом із розвитком суспільства, а точніше разом із розвитком інформаційних потреб суспільства і можливостей їх задоволення. У результаті такого еволюційного розвитку виникає якісно нова форма «існування» інформації – медіапростір.

Історико-динамічний підхід до розвитку медіапростору декларує у своїх роботах В. Ільганаєва, яка зазначає, що інформація, яка циркулює СК каналами, постійно доповнюється в процесі соціальної діяльності (матеріальної або духовної). Вона досягає рівня інституціональності, коли виникає потреба в її фіксації, збереженні, обробці, параметризації, створенні способів її поширення і використання, а також засобів подолання її «вибуховості» через засвоєння знань, виведених або існуючих через закони природи, буття соціуму або становлення людини [2].

Послідовна зміна комунікаційних систем, що забезпечують задоволення інформаційних потреб суспільства, відбувається не стихійно, а в силу кризи комунікаційних каналів, яка полягає в тому, що ці канали перестають задовольняти комунікаційні потреби окремих людей та суспільства у цілому. Розв'язання кризи досягається шляхом біфуркації (розділення) переобтяжених каналів.

Виділяють чотири біфуркації, які відбувалися на стику археокультури і палеокультури (III тис. р. до н. е.), на стику палеокультури і мануфактурної неокультури (1440-ті рр.), на стику мануфактурної та індустріальної неокультури (початок XIX століття), у наш час – перехід від неокультури до постнеокультури (кінець XX століття) [3].

У кожній з біфуркацій властивості комунікаційної системи визначаються пануючими у суспільстві нормами і способами фіксації, зберігання і поширення